

RODOLJUB.

Glasilo „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 3 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Národní Tiskární“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

14. številka

V Ljubljani, dne 18. julija 1896.

VI. leto.

Koroška duhovščina in kranjski klerikalci.

Naši klerikalci bi večkrat radi svet prepričali, da so na Koroškem in Štajerskem posvetnjaki in duhovščina lepo složni, ker so posvetnjaki drugačni kakor na Kranjskem. Pri nas na Kranjskem se vsak kaplan, ki je zlezal iz „lemenata“, ki še prav nič ne pozna življenja in ki tudi še ni imel časa in priložnosti, da bi si bil pridobil potrebno znanje za politično življenje, domišlja, da že vse zna bolje, kakor katerikoli posvetnjak in da je poklican za nekakega voditelja.

Naša kranjska duhovščina, kar je pleše po piščalki knezoškofa Missie in njegovih svetovalcev, si prizadeva zatreti vse časopise, kateri ne pišejo v nje smislu in razgnati vsak shod, kjer bi govoril kdo, ki ne pripada klerikalni stranki. To se pač ne strinja s tem, kar je nedavno trdil „Slovenec“, pisec o Pernerstorferjevem govoru. Rekel je, da je on tudi za tiskovno svobodo. Prava tiskovna svoboda je to, če naši klerikalci preganjajo povsod liste, na katerih ni niti ostri državni pravdnik kaj kaznivega iztaknil! To je zopet jedna istih mnogih nedoslednostij, ki dobro označujejo našo katoliško stranko.

Da pa vidijo naši čitatelji, kakšno vse bolj svobodoljubno mišljenje vlada mej koroško duhovščino, moramo

omeniti nekaj dogodkov s shoda nemškega „Bauernbunda“, dne 28. junija Podkloštrom na Koroškem. Na ta shod je prišlo le malo kmetov, tako, da se je le težko moglo videti, da je to res kmetški shod. Sešlo se je bilo nekaj nemške gospode, mej njimi tudi učiteljev. Sploh je bila udeležba tako slaba, da bi brez najmanjšega truda bili lahko kmetje shod razgnali, da jih je nahujškala duhovščina. Koroški duhovščini, ki se ni tako podivjala kakor kranjska, še kaj tacega na misel ni prišlo, če tudi se je lahko že naprej vedelo, da se bode zabavljalo tudi proti knezoškofu dr. Kahnu zaradi njegovega postopanja v deželnem zboru. Koroški duhovniki pa dobro vedo, da v politiki tudi škof ni nedotakljiv in se morejo njegovi nasveti in predlogi kritikovati, kakor predlogi katerega-koli drugega človeka.

Na ta shod je pa prišel vikar V. Podgorc. Mož pa ni seboj pripeljal čete nahujških kmetov, kakor to delajo kranjski kapelani, temveč je le prišel, da skuša zavrniti trditve nasprotnikov. Oglasil se je shodu za besedo in mirno in stvarno zagovarjal predlog, katerega je škof stavil v deželnem zboru glede preprečenja razkosavanja zemljišč. Njegov govor je bil jako temeljit.

LISTEK.

Kolárjev Valentin.

Izvirna povest. Spisal Moric Zvônik.

(Dalje.)

„Kozmek, ti govoriš, kakor vsakateri, ki ne pozna in ne vé, kaj so srčne bolesi.“

In če bi nobenemu ne bil naš Valentin razkladal svojih teženj, ki so mu ležale, kakor môra na srcu, razodel je vendar ves svoj „čudni“ položaj, vse svoje „prej neznanne srčne rane“ staremu, s poštenemu polharju.

„Vendar le se bode vse na prav izteklo, verjami mi,“ pravi dalje polhar, „hudimana, stari menda vendar ne bode Katrice morilcu dajal.“

„Verujem, verujem,“ pravi Valentin, „prepričan sem,

da se stari z vso odločnostjo upré onemu; neki notranji čut pa meni vedno pravi, da se zamore stvar kljub očetovi volji vendar ponesrečiti! Vse ono bi se dalo urediti, če bi le oni vražji Rudolfo mi ne zastavljaj pota; kar videti ga ne morem od onega večera, ko se mi je v gozdu zagrozil! Človek bi menil, da je z vso stvarjo na gladki cesti, a kar nakrat, nepričakovano mi ta hudirjev Italijan začne kamenje na pot metati.“

„Vse bo Bog dal, vse,“ nadaljuje Kozmek Oplata, „a skrbij si ne nakopavaj preveč na glavo, sicer ti pa moram pripomniti, da se varuješ vendar-le svojega tekmeča: Broilli je pravi vročekrvni Italijan, nagle jeze in tudi močan je, kakor sam hudir.“ Polharček pripoveduje dalje: „Pred nekaj tedni nesel sem dvajset polhovih pastij skozi Smrekovo Drago v „Polžjo dolino“, kjer so stare in votle bukve, najboljša polhova staja; menil sem gotovo,

Videlo se je govorniku, da je to vprašanje skrbno proučeval. Vzlic temu, da tudi je Podgorc moral čutiti, da je v stvari, o kateri se je razpravljalo na shodu, bolj poučen nego drugi zbrani, vendar v njegovem govoru ne opazimo one domišljavosti, ki tako odlikuje naše kranjske kapelane. Da čitatelji dobro spoznajo, kako velik je propad mej mišljenjem naše klerikalne stranke in pa mišljenjem koroške duhovščine, omeniti moramo nekatere mesta iz govora tega koroškega duhovnika. Rekel je: Da pridemo do smotra, poslušati moramo vsakega. Mismo pripravljene iskati zrele resnice, bodi si pri liberalcih, prostozidarjih, židih in socijalnih demokratih in nikakor ne trdimo, da imamo jedino mi prava gospodarska načela.

Kako drugače pa postopajo naši klerikalci. Poslušati nočejo nobenega. Njim ni na stvarni razpravi kake stvari. Vsaki nasproten glas hočejo zabraniti, da bi svet ne spoznal njihove puhloglavosti. Če kaka nasprotna stranka skliče kak shod, tedaj najamejo nerazsodnih ljudij, da bi onemogočili shod z razgrajanjem. Postopajo ravno nasprotno, kakor koroška duhovščina.

Nadalje je rekel gospod Podgorc. Neki znamenit narodni gospodar, protestant, povprašuje, zakaj je gmotno stanje katoliških dežel slabše, kakor ono v protestantskih deželah in odgovarja na to vprašanje: Ker je odgoja ljudstva slabša. S tem je gospod Podgorc naravnost priznal, da ima šola močen vpliv na narodno-gospodarske stvari. Vse drugačnega mnenja so pa kranjski klerikalci. Če le morejo najti kako sredstvo, da bi ponižali omiko ljudstva, gotovo se ga poslužijo. Tako sredstvo je bil zopet Pfeiferjev predlog glede upeljave poldnevnega pouka na ljudskih šolah. Velika večina šol na Kranjskem ima poldnevni pouk, kjer je le kaka količkaj opravičena potreba za poldevni pouk, se je gotovo upeljal. Klerikalci bi radi odpravili še celo celodnevni pouk na onih šolah, na ka-

terih se še nahaja, da le ponižajo izobraženost naroda in tako izpodkopljejo jedno glavnih podlag njegovega blagostanja. Kako daleč je tudi o tem vprašanju od mnenja koroške do mnenja kranjske duhovščine. Nadalje je Podgorc naglašal: Spoštujemo liberalca, nacionalca, tudi socijalnega demokrata, če je dosleden. In ravno doslednjih, značajnih mož potrebujemo, ne pa omahljivcev. Vse drugačnih mislij je naša klerikalna stranka. Ona blati in grdi vsakega, kdor noče zatajiti svoje prepričanje in se v vsem ravnati po njenih migljajih. Pri njej so v časti najslabši značaji, če se uklanjajo kaplanski komandi. Če klerikalni poslanci na Dunaju tudi povse drugače postopajo, kakor na shodih na Kranjskem, če se na Dunaju bratijo z židi, nasprotujejo krščanskim socijalistom, dočim so doma zabavljali zoper žide in naglašali krščanski socijalizem, to se vse odpusti in prikriva, samo, da kdo le hoditi hoče pod „katoliško“ zastavo. Sploh je kranjska klerikalna stranka prav utesena nedoslednost, pri njej so taki možje, do katerih koroška duhovščina nobenega spoštovanja imeti ne more. Sedaj mislimo, da čitatelji lahko spoznajo, kje je glavni vzrok razporu na Kranjskem. Če se naša klerikalna stranka kdaj poprime nazorov, kakeršne ima gospod Podgorc, pa bode zavladała najlepša sloga v deželi.

Seveda upati še ne moremo, da se to kmalu zgodi. Pri naših klerikalcih je zastoj vsaka beseda. Njih gospodstvaželjnost jim tudi ne dopušča treznega mišljenja. Kar se jim ustavlja na potu, hočejo kar streti ne brigajoč se, če je njih delovanje tudi narodu v škodo.

Če se duh kranjskega klerikalizma kedaj zanese na Koroško, bode ondu zavladał ravno tak boj mej posvetnjaki in duhovniki kot je pri nas. Na Štajersko ga že skušajo nekateri zanesti. Mi sklepamo ta članek z željo, da Bog še dolgo obvaruje ti dve deželi slepe klerikalne strasti, da bodo še dolgo duhovniki in posvetnjaki vzajemno delovali v duševno in gmotno korist narodovo.

da vlovim oni večer kakih petnajst tolstih polhov, mej njimi mogoče tudi „liščeka“ z belo liso na repu, kateri mi jo je prejšnjo noč iz pastij popihal, a takrat pride ta vražji Rudolfo, ta „nebodigatreba“ in mi vse pasti pobere in v vodo pomeče. Misliš si tedaj moja jezo! Obrnem se proti njemu in zakričim: „Da bi te hudir ne vzel, ti laški maček, ti!“ Takrat se spusti v tek za menoj. Jaz bi sam sebi ne bil verjel, da zamore že postaran človek, ki ima že sedem križev na plečih takó teči, če le hoče, kadar mu je sila; takó so me nesle „kompeti“, da sem lomastil, kakor zdivjani konj in tako furlanski kači zdrave pete odnesel.“ — „Pa, zdravstvuj, Tine! Naj se ti o sami Katricici sanja! Po moko pa pridem jutri; moja ‚stara‘ utegne doma že ugibati, ker sem se takó zakasnil, da me je valjda kakovo „krvavo stegno“ pohrustalo in živega pojedlo.“

To rekši že izgine polharček v nočni temi. Iz daljave se oglase neubrane melodije neke že zastarele pesmi, katero je — menda strahove podeč — pel polharček:

„Tri ur'ce hodá
Je sama vodá;
Zaradi vodé
Bom pustil deklé.“

III.

Nekaj dni po sestanku s starim polharjem Oplato korakal je mladi Kolár iz Podgorja, kamor je bil šel po opravkih, tikajočih se radi ženitbenih zadev, proti svojemu domu.

Bilo je sredi meseca svečana. Nebo je bilo vse prevlečeno s temno-sivimi oblaki. Težko je korakal Valentin v temni noči po ozki stezici, tu pa tam s koreninami prepreženi, po njemu dobro znani poti skozi Smrekovo

Deželni zbor kranjski.

Deželni zbor kranjski se je bil dne 6. julija sešel v prav kratko zborovanje. V prvi seji se je rešilo nekaj odstavkov letnega poročila deželnega zbora, v drugi je pa poslanec Hribar utemeljeval svoj samostalni predlog, s katerim se naroča dež. odboru, naj se, predno se spusti v stvarno reševanje predloga poslanca Ignacija Žitnika in tovarišev glede ustanovitve deželne zavarovalnice z neobveznim zavarovanjem proti požaru, toči in živinskim boleznim, obrne a) do ces. kr. zavarovalnega urada pri ministerstvu za notranje zadeve na Dunaju s prošnjo, naj bi mu blagovolil o tem izraziti svoje mnenje; b) do c. kr. osrednjega statističnega urada na Dunaju s prošnjo, da mu doloži statistični material o točah in živinskih boleznih v vojvodini Kranjski v letih 1880. do 1895. Govornik pravi, da je stvar, za katero gre, jako važna. Od zadnjega zasedanja se je vršilo v deželi nekaj shodov, na katerih se je govorilo o Žitnikovem predlogu. Na shodu v Šmarjeti je Žitnik zabavljajal mojemu predlogu, tistemu, kateri je on sam podpisal. Žitnik je dejal, da ni mislil, da o zavarovalstvu treba toliko študij. Izenadilo me je, da Žitnik ni proučeval narodno-gospodarskih pisateljev, katere je navajal, nego le posnel govore v državnem zboru. Naj bi bil rekel, da je tiste misli, ko on, imel že pred njim grof Wurmbbrand, naj torej prečitamo dotični zapisnik poslanske zbornice. Žitnik je pozabil, da je predlagal neobligatorno zavarovanje in je govoril za prisilno zavarovanje, ker je porabil Wurmbbrandov govor. Prisilnemu zavarovanju se državna uprava močno upira. Vsaka prisiljena stvar je zoprna. Vlada je povedala, da predloži zakon o prisilnem zavarovanju, a storila bo v tem zmislju, da se naj vsakdo zavaruje, kjer hoče, le zavarovan mora biti. Na Moravskem se je upeljalo prisilno zavarovanje. Sad tega je bil, da je deželni zbor soglasno sklenil razveljavljenje tega zakona. Če se govori o prisilnem zavarovalstvu, je to le agitacijsko sredstvo nekaterih politikov. Zakaj se ogreva Žitnik le za prisilno zavarovanje poslopij, ne pa nasproti

tudi za zavarovanje živine, saj je ta šestokrat dosti več vredna nego poslopja. Kdor hoče ljudstvu res pomagati, se mora poganjati za prisilno zavarovanje vseh strok, dokler se to ne zgodi, je vse pridigovanje le agitacija. Kar je Žitnik rekel, da se bori njegova stranka zoper kapital, ni res. Vi snujete kapitalistične zavode. Banka „Slovenija“ je bila tak kapitalističen zavod, „Katoliška Tiskarna“, „Katoliška Bukvarna“, itd., itd., kaj so to nego kapitalistična podjetja, katera zlasti v Ljubljani obrtnikom mnogo škodujejo; vi si želite kapitala, pa nimate zmožnosti, da bi gospodariti znali. To Vas grize. Dokaz je žalostno uspevanje kapitalistične zavarovalnice „Unio Catholica“. Žitnik je dokazoval, da prava vzajemnost se doseže, če se ustanovi dež. prisilna zavarovalnica. Tudi akcijske družbe varujejo majhne kraje s tem, da razdele velika zavarovanja. Govornik navaja več jako zanimivih vzgledov iz poslovanja zavarovalnic, dokazuje zmote v Žitnikovih izvajanjih in pojasnjuje zavarovalne razmere zlasti na Nemškem, potem pravi — nadaljuje svoja izvajanja — da je prisiljenost jedna najnevarnejših gasel, katere morejo pospeševati socijalizem. Že Dunajewski je rekel, da ne more privoliti, da bi se utesnil privatni zaslužek in delala pot socijalizmu, in kaj drugega je to, kar zahteva Žitnik? Njegov predlog je plod državnega socijalizma. Žitnikovo primerjanje, da ima država v upravi tudi pošte, brzojave itd., je pa nesrečno, ker te je vzela država, da ima v rokah najvažnejša prometna sredstva. Govornik pojasnjuje na to temeljito avstrijske zavarovalnice sploh tudi glede upravnih troškov, o katerih se toliko upije, a povsem neopravičeno in glede prebitkov. Žitnik se je skliceval, kakor tudi Šuklje, da bi bila dež. zavarovalnica na korist hipotečnemu kreditu, kar je po Žitniku silno potrebno, a se je vender protivil ustanovitvi hipotečne banke, katera bi v tem oziru jedina mogla pomagati. Žitnik je rekel tudi, da bi se za gasil-

Drago. Skoraj nemogoča je bila hoja, da se tu pa tam ne izpodtakne ob kako korenino in se strklja na ilovnata tlá.

Tudi Valentin je že trikrat telebnil na tla, ko pade v četrtič in se skuša pobrati na noge — plane izza stare votle bukve skrita človeška podoba in kar molče, brez kakega glasú mahne Valentin z debelim smerekovim kolom po glavi takó hudo, da se poslednji nakrat, kakor mrtev, zvrne na tlá v blato. Napadovalec s kolom odbeži precej s krvavega torišča, kjer se je dogodilo hudobno dejanje, ne zmeneč se za ranjenca, niti za lastno žepno ruto, ki mu je padla na tlá v blato poleg ranjenca.

Kake pol ure po tem strašnem dogodku prikoraka na lice mesta, kjer je ležal ranjenec, nam od ponočnega lova že znani — polharček Oplata.

Polharček, videč v temi pred seboj ležati v blatu črno podobo, menil je od začetka, da je to navadni pija-

nec, ki se je drznil „merico“ preveč zavžiti, pa je kar tu v blatu obležal, kakor navadno čestilci bogá Baha. Stopivši bliže k ranjencu ves prestrašen spozna svojega mladega znanca — Valentina Kolárja.

„Jezus in sveta Pomagalka, za pet ran krvavih, kaj se je tu dogodilo!“ Hitro skoči k ranjencu, kakor večč zdravnik, potiplje mu žilo, videč, da ta še bije in da bi mu — četudi v skrajnem času — pomoč vendar-le dobro došla, hitro poletí po pomoč do najbližje hiše v Podgorje.

Kakor da bi jih veter prinesel, po kratkih minutah prisopihajo trije možjé iz Podgorja in ž njimi Kozmek Oplata. Spretno naložijo ranjenca na nosila, katera je po bliskovo Oplata iz smerekovih kolov priredil; na teh nesó ranjenca na njegov dom ter ga položé v posteljo. — Poklicani zdravnik je spoznal, da je glava, kamor je priletel kol, popolnoma prebita; bolnik bo sčasoma ozdravel, a

stvo potem več storilo; ravno narobe je res, s prisilno zavarovalnico bi se zanimanje za gasilstvo le še zmanjšalo. Istotako je z drugimi trditvami Žitnikovimi. Samozavest in zaupanje v lastno moč, to je prvo, kar treba kmetu; ne pridigujmo kmetu o fatalizmu, nego budimo v njem samozavest. Tudi z narodnega stališča se ni ogreti za deželne prisilne zavarovalnice, ker bi s tem naši bratje na Štajerskem, Koroškem in Primorskem izročili nasprotnim nam politikom. Prisilne dež. zavarovalnice bi bile tam najhujše ovire narodni ideji slovenski. Wurmbbrand, ki je rekel, da je neugodno zadet, ko so ga neke deputacije slovenski ogovorile, bi znal take zavarovalnice dobro izkoristiti. Mislím, da sem ovrigel vse Žitnikove trditve, zato priporočam, naj se moj predlog odkaže upravnemu odseku v posvetovanje in poročanje. Predlog se je soglasno vzprejel.

Potem se je pa v tej seji odklonil Pfeiferjev predlog o uredbi celo in poldnevnega pouka na ljudskih šolah. Predlog je meril na to, da se kolikor je moč skrči šolski pouk, da se narod ne bode mogel omikati, kajti klerikalci le predobro vedo, da bode njih gospodstvu konec, ako se omika razširi. Za Pfeiferjev predlog glasovali so samo klerikalni poslanci.

Glede sezidave novega dvorca se je sklenilo, ker še deželni zbor ni dobil nobenega porabljivega načrta, da naj deželni stavbeni urad izdela načrt, po katerem ves двореc ne bode smel obsegati nad 1700 kvadratnih metrov in stroški ne bodo smeli presežati 370.000 gl.

Potem je deželnemu odboru deželni zbor naročil, da sklene z redom usmiljenih sester ugodnejšo pogodbo zastran preskrbovanja bolnikov v novi bolnici. V novi bolnici so razmere vse drugačne, kot so bile poprej. Za mnogo stvari, kakor za kurjavo in svečavo skrbi dežela, dočim je poprej red skrbeti moral. Ker bolnica ni v zaprtem už toinsko-davčnem okrožju, tudi redu ni plačevati užitarine od živil, torej ima manj stroškov. Ko bi se pa ugodnejša pogodba ne dala skleniti, naj se upelje lastna režija v deželni bolnici.

Vzprejel se je zakon, da se občini Škofjaloka in Zminec zopet ločita, ko sta bila nekaj časa skupna

na je vsekakor nevarna. Zapovedal je bolniku zraven potrebnih zdravil, mir in dobro postrežbo.

Še isti dan prideta od okrajnega sodišča dva žandarja, da na povelje okrajnega sodnika stvar preiščeta in, če je mogoče hudodelnika zasačita.

Stari polhar jima je pripovedoval, kje je ranjenca dobil; izroči jima tudi poleg krvavega torišča najdeno svilnato žepno ruto. Ko je žandarja natanko pregledujeta, opazita na nji z rdečo nitjo umetno všivano ime „Rudolfo Broilli“.

Stari polhar Oplata je precej v prvem začetku slutil pravega pobjavnika, najdena ruta mu je pa vso stvar popolnoma potrdila. Razodel je vse žandarjema, v kakšnem nasprotju sta živela Valentin in Rudolfo.

Precej se žandarja odpravita na stanovanje, kjer je Broilli stanoval. Ker ga dobita ravno domá, vprašata ga najprej, kje je bil preteklo noč?

občina. Ker si nasprotujejo kmetske in mestne koristi je bila potrebna ločitev, ker drugače je nemogoč vsak razvoj. Potrebo razdelitve je posebno poudarjal poslanec Globočnik. Povedal je, da je Škofjaloka združena z 18 vasi v jedno politično občino s 3983 prebivalci, in in ta občinska zveza ne ugaja ne meščanom škofjeloškim, ne vaščanom. Vasi Zapotnica, Sv. Florijan, Sv. Ožbalt, Valtarski vrh so od županovega sedeža, ki je v Škofjiloki, oddaljene po 10 do 15 kilometrov in celo nad 15 kilometrov, in je vaščanom teh vasi, če imajo opravilo pri županstvu, hoditi po 3 do 4 ure do svojega župana in po 3 do 4 ure zopet nazaj do svojega doma. Nadalje ta občinska zveza ni ugodna iz gmotnih ozirrov. Mesto Škofjaloka, ki šteje 2175 prebivalcev, je sedež uradniškega, duho vniškega in drugega posvetnega razumništva, in ima v poletnem času mnogo letoviščarjev v svojem ozidju, in takemu prebivalstvu nasproti ima Loka višje dolžnosti, kakor kaka vas nasproti svojim vaščanom. Mesto mora skrbeti za dobre varnostne in zdravstvene naprave, za snažnost javnih prostorih, za dobro kanalizacijo, zdravo pitno vodo, dobro razsvetljava, sploh za dober razvitek in napredek mesta. To provzroči mnogo stroškov, katere je pokriti iz občinskih dohodkov. Za tako pokritje pa vaški zastopniki nimajo pravega razuma in dobre volje, in če morajo po sklepu meščanske večine prispevati s prikladami za mestne potrebe, tožijo, da se jim škoda godi po zvezi z mestom. Pri tolikem številu vasi in vaških volilcev pa tudi obstoji vedna nevarnost, da bi vaščani dobili večino v občinskem zastopu, potem bi si lahko postavili za župana kacega vaščana, in kedo bi tedaj čuval mestne koristi? Mesto bi hiralo in nazadovalo, in take ramere bi tudi vladi ne mogle biti po volji. V sedajšnji občini ne more vladati zaupanje, složno in vzajemno delovanje mej občinskimi zastopniki, in zato je najbolje, da v mestu gospodari meščan, v vasi pa vaščan.

V sobotni seji se je odobril neki dogovor mej deželnim odborom in c. kr. deželno agrarsko komisijo glede nastavljanja zemljemerskega osebja za agrarna dela (razdeljavanje skupnih zemljišč i. t. d.).

„Domá!“ odgovori popolnoma hladnokrvno Rudolfo, „niti iz hiše nisem bil sinoči!“

„Poznate li to-le ruto?“ vprašata ga čuvaja javnega miru, kazaje mu svilnati robec.

Sprva je na vse pretege tajfil, da ni njegova ruta, konečno se je pa vendar-le udal, da je njegova. Ker ga pa hudobnega čina le ni bila volja obstati, premerili so v gozdu v blato vtisnjene stopinje na torišču, kjer se je hudobija izvršila; stopinje so se strinjale s podplati njegovih škorenj, in tedaj je vse svedočilo, da je Rudolfo dotični zločinec. Žandarja sta ga vklenila in odvedla v preiskovalni zapor.

Ko je čez mesec dnij stal Rudolfo Broilli pred potnim sodiščem, obstal je — menda radi hude vesti — ter povedal vso hudobijo pred sodniki. Obsodili so ga na leto dni težke ječe.

(Dalje prihodnjič.)

Potem se je vzprejel zakon zastran triodstotnega posojila poldruega milijona goldinarjev, katere dá država po potresu poškodovani deželi, oziroma ljubljanskemu mestu in poškodovanim hišnim posestnikom. Vlada pa želi imeti opraviti glede tega posojila le z deželo, katera naj si potem uredi razmerje mej seboj, mestom in posestniki. V tem zmislu se je potem zakon sklenil.

V pospeševanje krajevne železnice iz Kranja-Tržič je sklenil deželni zbor, da dežela prevzame za 75.000 gl. glavnih delnic.

Govoril je pri tej priliki gospod Globočnik, izražajoč veselje, da se zgradi ta proga.

Ljubljanskemu mestu se je dovolilo 400.000 gl. vzeti na posodo.

Sklenil se je zakon o vožnji s kolesi po neeraričnih cestah. Precej dolga razprava je bila o Hribarjevem predlogu zaradi zavarovanja in se je ta predlog naposled vzprejel.

Potem je pa deželni glavar zahvaljujoč se poslancem in vladi s „Slava“-klici na cesarja zaključil zasedanje.

Politični pregled.

Velika Češka. Nemški listi so začeli razširjati laž, da hočejo Čehi osnovati s pomočjo Rusije in Francije veliko državo, ki bi držala od Severnega do Jadranskega morja. V to državo bi spadal večji del sedaj v državnem zboru zastopanih dežel, Ogersko, Slovaško, vsa Saksonska in velik del Prusije. Da je vse zlagano, se vidi že iz tega, ker bi v taki državi Čehi večine več ne imeli in jo zatoj tudi ne morejo želeti.

Staro- in Mladočehi na Moravskem so se sporazumeli gledé bodočih deželno- in državnozbornskih volitev. Ta sprava nas jako veseli, in to tem bolj, ker tudi po Moravskem začena rogoviliti in zdražbe delati neka katoliška stranka. Od naše katoliške stranke se ta stranka po tem loči, da je v svoj program vzela tudi osnovo vseučilišča, dočim je naša na katoliškem shodu na slovensko vseučilišče in na slovenske državne srednje šole popolnoma pozabila. Vzlic temu pa imajo tudi Čehi dovolj povoda, biti tej stranki nezaupni. V njeni sredi je tudi več mož, ki nimajo nobenega srca za narod češki. Tako je njih glasilo „Hlas“ celo trdilo, da bi na Moravskem, v deželi, ki ima tri četrti prebivalstva Slovanov, bilo nemško vseučilišče bolj potrebno, nego pa slovansko. Šele, ko so izprevideli, da je tako pisanje vzbudilo občno nevoljo mej Čehi, so se izrekli za češko vseučilišče. Ta stranka je torej le toliko národna, kolikor se jej zdi potrebno iz političnih oziror.

Protimadjarški shod v Parizu. Dne 12. julija se je v Parizu v dvorani „Wagram“ vršil shod, kateri so priredili v Parizu živeči Čehi, Hrvati, Srbi in Rumuni. Shodu je predsedoval bivši minister unanjih del Flourens, udeležilo se ga pa je tudi mnogo francoskih državnikov in politikov vseh strank. Shod je soglasno vzprejel resolucijo, s katero se protestira zoper zatiranje Slovanov in Nemadjarov na Ogerskem.

Ugronova stranka na Ogerskem je ravno tako nasprotna Avstriji, kakor so Košutovci sami. Ta stranka bi pa po sili rada prišla na krmilo. Ugron, ki je pravi vzgled veterinjaka in breznačajneža, je nasprotoval cerkveno-političnim zakonom, ker se je tako nadejal pridobiti za svojo stranko vpliv duhovščine. Ali ta nada se mu ni izpolnila. Ko je padel ministerski predsednik Wekerle, se ni nikdo zmenil za Ugrona. Ko je spoznal, da na ta način ne pride do veljave, jo je pa drugače zasukal.

Včasih je vedno vlado grajal, da premalo pospešuje madjarizacijo. Letos se je pa nakrat začel zanimati za nemadjarške narodnosti. Rad bi jih pridobil na svojo stran. Srbi, Slovaki in Rumuni pa nimajo pač nobenega uzroka ogrevati se za Ugrona in zatorej tudi zanj ne pojdejo po kostanj v ogenj. Privržence naj si išče le pri Madjarjih, kakor si jih je dosedaj iskal.

Volitve v Belgiji niso nič premenile razmerja v zbornici poslancev, katoliška stranka bode še vedno imela večino. Pokazalo se je pa, da je od zadnjih volitev v Belgiji socijalizem močno napredoval in da narašča nevolja proti vladanju katoliške stranke. Število socijalističnih glasov je silno naraslo. Da nimajo po belgijskem volilnem zakonu premožnejši stanovi po dve ali celo tri glasove pri volitvi, gotovo bi socijalisti imeli veliko večino in bi najbrž niti jeden katoliški poslanec ne bil prišel v zbornico. Pa še tako se imajo za večino le temu zahvaliti, da je skoro vsa liberalna stranka dala svoje glasove pri ožji volitvi klerikalcem. Belgijski klerikalci lahko rekó, da najboljši oporo imajo v židih. Sedaj že premišljuje katoliška stranka, kako bi s kakimi izjemnimi zakoni omejila socijalizem. To se jej pa ne posreči. Belgija najbolj dokazuje, da je vse prazno bahanje, če se katoliške stranke ponašajo, da so najboljši jez proti socijalizmu. V Belgiji vlada že dolgo katoliška stranka, le za blaginjo ljudstva še ni ničesa storila.

Turčija. Na Kreti ustaja še ni končana. Turki so zadnji čas požgali več kristijanskih vasij in mnogo kristijanov pobili. Tačas se je na Kreti sešlo narodno sobranje in nastopil je novi guverner, knez Berović, ki je po veri pravoslaven, po narodnosti pa Bolgar. Bil je Berović poprej generalni guverner na Samosu. Turčija obeta Krečanom neko samoupravo, a Krečani jej prav ne zaupajo in zahtevajo, da bi velevlasti jamčile, da Turčija izvede pogodbo. — V Albaniji se pa s tem začena novo gibanje. Albanci preté, da se odtrgajo od Turčije in se pridružijo Avstriji ali pa Italiji, ako ne bode turška vlada bolje skrbela za njih narodni napredek. — Po Armeniji pa ropajo Kurdi. 6000 teh divjakov je napadlo mesto Van in mnogo ljudij pobilo in vse odneslo, kar je le moglo vzeti seboj. Na Libanonu je pa ustaja Druzov. Puntati se začeli, ker so zakupniki davka preveč davka zahtevali, a vse pritožbe proti temu niso nič pomagale.

Dopisi.

Iz Loškega Potoka, 29. junija. [Izv. dop.]

Dasi živimo v zapuščenem in oddaljenem kraju, vendar napreduje naš narod v vsakem oziru vrlo dobro, ker ni zaspan. V političnih in gospodarskih rečeh se je že pokazal kot trdnega in neomahljivega korenjaka, kar se o marsikaterih drugih občinah ne more trditi. Tako se je leta 1886. ustanovila v Loškem Potoku podružnica družbe sv. Cirila in Metoda, katera ima lepo število udov in lepe dohodke. Pred dvema letoma ustanovila se je tu prepotrebna kmetijska podružnica, katera v resnici jako lepo napreduje. Letošnje leto v začetku meseca januarja ustanovila se je tudi posojilnica, katera nam obeta obilnega sadu. Mislim, da se ne motim, ako rečem, da se ima povprečno do danes že osemindeset tisoč goldinarjev prometa. Iz tega se razvidi, kako lepo da stvar razcvita. Pred par meseci ustanovilo se je tudi gasilno društvo, katero je bilo prepotrebno za naš kraj, in v kratkem želimo ustanoviti si tudi bralno društvo, katero bode našemu zavednemu ljudstvu mnogo koristilo. Le nekaj še vedno pogrešamo Potočani, in to je naša nova okrajna cesta, zveza s Hribom in Sodražico, katero cesto že 1½ leta delajo, a še vedno ni zgotovljena. Ako pojde stvar tako počasi, kakor zdaj, in ako bode delalo po 5

ali 6 delavcev, kjer bi imelo 50 do 60 ljudij za več tednov dela, tako cesta še poldrugo leto ne bode zgotovljena. Morda utegne kdo misliti, da so tega krivi gg. podjetniki. To pa ni istina, ker ti gospodje se še preveč trudijo, pač pa se cestno načelnštvo vse premalo briga za izvršitev te ceste. Podjetniki morajo izgotoviti cesto v dobi 18 mesecev po tem, ko se jim izročé odkupljene posamezne parcele. Dotične parcele pa še do danes niso odkupljene in tako znajo preteči še leta, predno se vsa stvar v red spravi. Gospod cestni načelnik dal je bil neko nedeljo meseca aprila 1894. l. pred cerkvijo razglasiti, naj se posestniki onih parcel, čez katere bode tekla nova cesta, gotovo zglasé na dan 14. aprila ob 9. uri dop. v občinski pisarni, da vsaki pove svoje mnenje, odstopi li svoj svet za odmerjeno mu ceno ali ne in da ugovarja, ako mu se kaj po volji ne zdi. Dne 14. aprila 1894. l. prišlo je več posestnikov v obč. pisarno. Nekateri so ugovarjali temu in onemu, kar se je vse v zapisnik zapisalo, ljudem pa obljubilo, da se bode gledalo na to, da se izrečenim željam ustreže, kolikor le mogoče. Storjenih obljub se ni nobena izpolnila, nekaterniki trde, da je cestni načelnik vse pozabil, drugi pravijo, da se je zapisnik z dne 14. aprila 1894. l. celo zgubil. Potoški rodoljub.

Slovenske in slovanske vesti.

(Ministerski predsednik grof Badeni) pride prve dni meseca avgusta v Ljubljano in na Bled, kjer se ob njegovi navzočnosti otvori novo letoviško poslopje.

(„Pripraviški dom“) Štiri leta po katoliškem shodu so se naši klerikalci končno odločili, narediti na svoje stroške, kar so hoteli iz začetka napraviti na troške Ciril-Methodove družbe in zaradi česar so poskusili celo to naše najvažnejše društvo razbiti in pokopati, namreč klerikalen seminar za učiteljske pripravnike. Osnovali so društvo „Pripraviški dom“, kateremu je glasom § 3. društvenih, od vlade že potrjenih pravil, namen „zgraditi in vzdržavati učiteljskim pripravnikom primerno hišo, kjer bi imeli stanovanje in hrano za nizko ceno, oziroma brezplačno, ter lepo domačo vzgojo pod nadzorstvom knezoškofijskega ordinarijata, kateri ji v sporazumljenju z društvenim odborom določuje vodstvo in hišni red; društvo hoče tudi, kolikor možno, onim pripravnikom, katere podpira zunaj društvenega zavoda, skrbeti za zanesljivo stanovanje in нравno vedenje“. Ker naši klerikalci vedó, da šole same še dolgo ne dobé v roke, hočejo vsaj učitelje pridobiti na svojo stran. Poklerikalizirati ljudsko šolo s pomočjo učiteljev je končni društveni namen. Osnovatelja društva sta škof Missia in prof. Kržič.

(Poslanska imuniteta.) Najvišje sodišče na Dunaju je razsodilo, da se morejo državni poslanci tudi z zaporom siliti, da povabljeni kot priče povedó, odkod so dobili podatke za svoje govore. Ta odločba je pa jako

škodljiva parlamentarizmu. Posebno v sedanjih časih, ko je delavsko vprašanje na dnevnem redu, morajo poslanci dobivati od raznih stranij podatke, če se hočejo zares potegovati za blaginjo volilcev. Zlasti poslanec Pernerstorfer je večkrat dobival poročila delavcev o razmerah v rudnikih, katere navadno bogatinom in pobožnim gospodom, ki imajo rudnike, niso nič prav ugajala. Iz njih se je spoznalo, da krščanski bogatini nič lepše ali pa še slabše ravnaajo z delavci, kakor židje. Če bi se smeli poslanci zaradi svojih govorov klicati kot priče, bi gotovo nobeden delavec jim ničesar ne poročal. Delavcem se je bati, da potem nikjer več ne dobé dela, ako poročajo poslancem, kakšno umazano je postopanje svojih gospodarjev, naj bi tudi še tako dokazali resnico. Da bi se ne kratila poslancem imuniteta, je v kranjskem deželnem zboru poslanec dr. Majaron predlagal resolucijo, s katero se vlada pozivlje, naj državnemu zboru predloži načrt zakona, da se poslanci ne bodo smeli klicati za priče o izjavah v svojem poklicu. Ta resolucija se je vsprejela.

(Na dolenski železnici) sta na dveh krajih nastavljena postaje-načelnika, katera slovenskega jezika nista toli zmožna, da bi mogla občevati z ljudmi. Dotična uradnika bi gotovo rada službovala kje drugje, kjer bi jima jezik ne delal težav pri uradnem poslovanju. Ker so uradniki tudi na dolenski železnici nastavljeni zaradi občinstva in je to vsaj še na Dolenjskem slovenske narodnosti, si dovoljujemo prositi železniško upravo, naj

poskrbi, da se na dolenski železnici nastavijo slovenskega jezika popolnoma zmožni uradniki.

(**Občinske volitve v Novem Mestu**) se ugodno izpadle za narodno stranko. Novomeški klerikalci s katehetom Marinkotom na čelu so bili poskusili delati neko zgago, a prepričali so se, da nimajo nobenega zaupanja v mesto. Kdaj bode pač dr. Marinko spoznal, da je bolj pametno, če se bavi samo z odgojo mladine, nego da se peča s političnimi agitacijami. Ko bi se kak posveten profesor tako s politikom pečal, kakor se dr. Marinko, že davno bi ga bili poklicali na odgovornost. Menda za vse ne velja jednaka mera?

(**Celjski okrajni zastop**) bode imel zopet slovensko večino. Zmagali so Slovenci tudi v veleposestvu. Nemci so se nadejali, da zmagajo v skupini veleposestva in so hudo agitovali. Na dan volitve so pa precej spoznali, da jih je premalo in se volitve niti udeležili niso. Jezilo jih je pokanje topičev, ki so naznanjali slovensko zmago. Ta zmaga vplivala bode tudi na mesto, kjer se začenjajo Nemcem majati tla.

(**Slovenske firme**) bôdejo celjske Nemce, zlasti nemške trgovce, in silno zabavljajo proti njim. Gospodje so pa zares v strahu. Dosedaj so k njim čes' o zahajali Slovenci, ker niso poznali njih mišljenja. Sedaj, ko so slovenski trgovci jeli napravljati slovenske firme, pa slovenski kmetje lahko spoznajo Nemce in Nemškarje.

(**Smodnika nima.**) Prodajo smodnika v Celju ima tvrdka za železnino D. Rakuscheva. Povodom godu sv. Cirila in Metoda so hoteli v nekaterih krajih na Dolenjem Štajerskem streljati. Dobiti pa niso mogli smodnika. Ra-

kuscheva tvrdka ga ni imela ali ga pa dati ni hotela. Kakor slišimo, mislijo celjski Slovenci storiti potrebne korake, da se prodaja smodnika izroči tvrdki, ki ga bode vedno imela nekaj v zalogi.

(**Veronauk na realkah**) Učni minister je učni red štajerskih realk v toliko premenil, da se bode odslej na treh višjih razredih poučeval veronauk, ki se dosedaj ni.

(**Občni zbor „Edinosti“ razpuščen**) Dne 5. julija je v Trstu imelo društvo „Edinost“ občni zbor. Na tem shodu je državni poslanec imel silno oster govor proti vladnim krogom v Trstu, ki podpirajo iredento. Imenoval jih je izdajalce krone. Vladni zastopnik je sodil, da je s to izjavo prizadet neki jako visoki gospod v Trstu in je zatorej zbor razpustil. Od poslanca Spinčiča je pa zahteval, naj njegovo izjavo pismeno potrdi. Spinčič je to storil in izrekel želja, da se stvar še cesarju sporoči. Tega seveda ne bodo storili. Zares daleč so že dospеле razmere na Primorskem, da so Slovani prisiljeni že tako jasno govoriti. Sklenil se je v Trstu nek kompromis mej vladno stranko in iredentovci, da bi celo v okolici pri volitvah izpodrinili Slovence. Ravno tako delajo v Istri vzajemno vse laške stranke proti Slovanom. Razmere v Istri se ne izboljšajo, dokler bode Rinaldini namestnik v Trstu. Potrebno je pa, pojasniti razmere, da izvedó tudi v višjih krogih, kako se vlada na Primorskem.

(**Prepovedano slavnostno razkritje nagrobnega spomenika.**) Pokojnemu Drag. Martelancu v Barkovljah postavljeni nagrobni spomenik bi se bil moral dne 19. t. m. slovesno razkriti, kar pa je tržaški magistrat „iz ozirov na javni red“ prepovedal.

Razne vesti.

(**Zaprť žid.**) Pred nekaj leti je prišel v Ljubljano židovski optik Josip Filip Goldstein, doma nekje s Češkega in kupil od optika Rexingerja njegovo trgovino Pod Trančo. Ta Goldstein je sicer oženjen, a vzlic temu so si ljudje že dlje časa pripovedovali razne stvari o njegovi razuzdanosti, zlasti to, da vabi v svojo prodajalnico šolarice, da ugodi svojemu nagnjenju. Policija je Goldsteina vsled tega baje že dlje časa nadzorovala in ga v četrtek dne 9. julija ob 3. uri popoldne aretovala. Goldstein je v resnici zvalil v svojo prodajalnico mnogo šolaric in je zlorabil. Dajal je dekletcem krajcarje in prazne škatljice.

(**Poskušen samomor.**) V Št. Peterski vojašnici sprožil je dne 9. julija zjutraj poddesetnik Franc Sternelj 17. pešpolka iz svoje puške kroglo proti glavi. Sternelj bil je težko ranjen in je malo upanja, da bi okreval. Uzrok poskušnemu samomoru ni znan.

(**Strela**) udarila je mej nevihto dne 1. t. m. v kozolec posestnika Skubica v Pijavi Gorici in ga užgala. Kozolec kakor tudi sosedno gospodarsko poslopje (pôd) posestnika Koruna sta pogorela. — Dne 1. julija je strela ubila šestdesetletnega Gregorja Pirca v Vrhlogi na Štajerskem. Bil je bežal pod hrast pred nevihto. Treščilo je v hrast in Pirc pod njem je bil takoj mrtev. — Minolo soboto popoldne treščilo je mej kratko nevihto v visoki novi dimnik tovarne v Velčah. Puh je omamil tri tam delujoče zidarje. Dva, ki sta bila privezana, sta obvisela na vrvi in so ju rešili, tretji pa je padel z visočine in mrtev obležal.

(**Tatvine.**) Mestna policija ljubljanska zaprla je dne 13. t. m. postopača Josipa Črneti, ki je okradel deko Ivano Marjeti in šiviljo Mar. Babšek iz Maribora, katera je pred nekaterimi dnevi Ivanu Klausnerju ukradla srebrno uro. — Čevljarskemu mojstru Matiji Pipa bila je dne 8. julija iz njegovega stanovanja ukradena zlata ura z verižico in trije prstani. Tatvine sumljiv je neki mizarški pomočnik, ki je pri Pipi stanoval. — Minoli teden so neznani lopovi obiskali Matenjo vas in poskusili vlomiti v hišo ondotnega trgovca gospoda Ivana Žnidaršiča. Najprej so poskusili vlomiti v sobico, iz katere se pride v prodajalnico. Ker se jim tam ni posrečilo, so hoteli ulomiti v kuhinjo, da bi od tod prišli v prodajalnico. Vrgli so že polovico križa iz kuhinjskega okna, ko jih je zapazila služabnica gospoda Žnidaršiča ter začela klicati in klicati gospodarja. Tatovi so hitro pobegnili. Služabnica je videla, da so tri osebe lomile križ, spoznati pa ni mogla nikogar. Ni dvoma, da poznajo tatovi jako dobro lokalne razmere. — Najbrž isti poštenjakoviči so kmalu po tem ponesrečenem ulomu odprli zaloško kapelico in pobrali nekaj novcev, malo dni potem pa ulomili v Planini v neko prodajalnico ter ukradli okolo 20 glđ. gotovega denarja.

(**Oče in sin.**) Anton Žagar v Godiču v kamniškem okraju je bil s svojim sinom Jožefom v prepiru, kateri je nastal, ker Žagar ni hotel svojemu malopridnemu sinu izročiti posestva. Te dni je sin napadel očeta s stolom, oče se je branil z nožem in sina smrtno nevarno zabodel v trebuh.

(Preložena obravnava.) Dne 16. t. m. bi imela biti v Novem Mestu obravnava proti leskovškemu dekanu dr. Šterbencu, njegovi kuharici in proti mežnarju Vakselju ter njegovi ženi zaradi krive prisega, oziroma zapeljavanja h krivi prisegi povodom znanega dogodka v leskovškem farovžu. Obravnava se je pa preložila, da se še zaslišita preiskovalna sodnika.

(Nesreče) Dne 2. julija popoldne utonila je triletna hčerka stražniškega nadzornika Pavločiča v prisilni delavnici. Otrok nabiral je ob vrtu prisilne delavnice kamenčke ter jih metal v Ljubljanico, pri tem se je spodtaknil ter padel v vodo. — Zadušil se je ogljar Janez Kašček v Gabrijah pri Toplicah. Zaspal je tik ogljenjaka in se zadušil. — Pri Št. Jakobskem mostu pripetila se je dne 8. t. m. velika nesreča. Sedemletni čevljarjev sin Jože Polanjko šel je nekoliko pred osmo uro z doma v šolo. Na Št. Jakobskem mostu, ki se sedaj popravlja, prišla je dečku nasproti neka mlekarica z vozičkom; dečko hotel se jej je umakniti stopivši na bruno kraj mosta, v tem trenutku pa se je spodrsnil ter padel najprej na spodaj napravljeni oder in s tega v Ljubljanico. Neka perica ga je potegnila na breg. Vsled padca na leseni oder zlomil si je dečko desno roko ter se po glavi in po životu nevarno pobil.

(Kdo je kriv?) Na postaji Göstnig pri Gradcu se je primerila te dni velika nesreča, o kateri so naši čitatelji že obveščeni po brzozavki, katero smo priobčili na dan nesreče. Začela se je stroga preiskava, seveda proti železniškemu pazniku, kateri je kriv, da se je nesreča zgodila. Dotični paznik je bil 23 ur nepretrgoma v službi, potem pa je bil 8 ur prost, katere je prebdel pri svoji bolni ženi, nato pa je zopet moral v službo. Umevno je, da je bil mož tako slab, da svoje službe ni mogel točno opravljati. Kdo je torej kriv nesreče? Južna železnica vsaj ravno toliko, kolikor paznik.

(Ukradeno dete.) V Beljaku je neka ciganka ukradla znani beljaški rodovini dve leti staro dete in z njim bežala po krčmah. Na srečo se je nekemu gospodu zdelo, da pozna dete in obvestil je o tem redarja, kateri je ciganko prijel. Ukradenega deteta stariši so bili že obupali, misleč, da je njih dete ponesrečilo, toliko večje je bilo njih veselje, ko jim je redar prinesel otroka.

(Požar v Borovljah.) Dne 13. t. m. je v Borovljah na Koroškem nastal velik požar, kateri je naredil ogromno škodo. Zgorelo je 12 hiš, 6 gospodarskih poslopij in 29 streh. Tri osebe so bile pri gašenju nevarno ranjene. Nad 100 oseb nima zavetišča.

(Zopet trgovec z dekleti.) Dne 7. t. m. prijeli so na Zidanem mostu žandarji nekega žida, ki je hotel z dvema dekletoma jo odriniti v Orijent. Dekleti sta iz Budimpešte. Jedna ima 20, druga pa 23 let. Čas bi bil že, da oblastva naredi konec trgovini z dekleti, s katero se posebno bavijo židje.

(Ujet zavdajalec svojih žen.) Dunajska policija je zaprla človeka, kateri je dve svoji ženi zastupil. Janez Schmalegger, rodом z Gorenjega Štajerskega, se je po smrti svoje prve žene, katero je najbrž tudi zastupil, dasi on to še taji, oženil z nekim dekletom, s katerim je imel še srčno znanje, ko je prva žena živela. Po poroki se je z drugo ženo, nekaj mesecev po smrti prve žene, Schmalegger preselil na Dunaj in vzel seboj polsestro svoje žene. Kmalu je imel tudi s to intimno znanje. Žena je svojo polsestro odpravila iz hiše, vsled česar je Schmalegger sklenil jo umrtiti. O binkoštih je Schmalegger primešal neki jedi nekoliko arzenika. Žena in oba otroka so jedli to jed, groznemu človeku se niti lastna otroka nista smilila. Ker se to pot umor ni posrečil, je Schmalegger poskusil bolni svoji ženi dati arzenika v zdravilo in v vodo. Končno se mu je grozni namen posrečil in žena je umrla. S Schmaleggerjem je bil sporazumljen tudi njegov hlapec. Ko sta se nekaj pričkala, je neka ženska slišala njiju pogovor in vse ovadila. Schmalegger, njegova ljubimka in njegov hlapec so se koj izročili sodišču.

(Napadalec deklet.) V Berlinu se je nekaj dnij sem primerilo več jako čudnih napadov. Doslej nezasačen človek se priplazi skrivaj k dekletom, starim 9 ali 10 let, zabode jedno iz njih z nožem v zadnjo plat in zbeži. Doslej je na ta način ranil pet deklic. Vsa prizadevanja policije priti na sled temu brez dvoma blaznemu človeku so bila doslej zaman.

(Pogumen kanonik.) Pet razbojnikov je v vasi Bisquino napadlo 70 let starega kanonika Compagna. Zvezali so ga in ga zaprli v neki skedenj, od njegovih sorodnikov pa pisмено zahtevali odkupnine 40.000 frankov. Dotično pismo je moral kanonik sam pisati. Čakaje odgovora, je pri kanoniku na straži stoječi ropar zaspal. Kanonik ga je ustrelil, se polastil puške in tekel skozi vas. Ljudje so ga hoteli prijeti, a stavec je kričal: Jaz sem kanonik Compagno; kdor se me dotakne, tega ustrelim. Ljudje so se mu umaknili in kanonik je srečno prišel do orožnikov, kateri so roparje hitro ulovili.

(Kolera v Egiptu) se že od oktobra čedalje bolj razširja, kar pa se je prikrivalo. Glasom uradnega izkaza je od tedaj umrlo že 8069 oseb.

(Potresi in povodnji.) Na Japonskem se je zopet primeril precej močan potres, zajedno pa se je morje razlilo po zapadnem bregu in preplavilo več mest in mnogo vasij. Blizu 3000 hiš je porušenih in mnogo ljudij se je ponesrečilo. — V Pistoji na Laškem je bil dne 8. julija zjutraj precej močan potres.

(Morski val), ki je bil nastal vsled potresa dne 25. junija, je bil prouzročil smrt 27.000 ljudij, nad 28.000 ljudij je pa bilo poškodovanih.

Državni poslanec Pernerstorfer na Slovenskem.

Socijalno-demokratski poslanec, kateri se posebno odločno in pogumno poteguje za delavce v državnem zboru, je v Ljubljani in Trstu bil sklical javne shode. V Ljubljani je bil shod dne 3. julija na Virantovem vrtu. Sešlo se je bilo poslušat tega znamenitega parlamentarca mnogo ljudij. Sešli so se seveda mnogi, ki se ne strinjajo z njim, ki pa toliko spoštujejo govorniško svobodo, da nikomur ne odrekajo pravice razkrivati svojih mislij. Samo naša katoliška stranka ne more trpeti nobenih družih

nazorov, kakor svoje. Ker je pa že davno spoznala, da njeni močje nimajo potrebne nadarjenosti, da bi mogli nasprotnika pobiti z dokazi, zato se pa poslužuje sile. Tudi ta shod je katoliška stranka hotela onemogočiti s silo, a se jej ni posrečilo. Najela je bila res nekaj razgrajčev, katerih pobalinsko počenjanje je še po svojih listih opravičevala, a so redniki in policijsti te razgrajče kmalu porinili z vrta.

Socijalno-demokratsko stranko gotovo treba pošte-

vati. Četudi se ne strinjamo z njo, zlasti zaradi nje mlačnosti v narodnem oziru, a vendar bode vsekako treba z njo računati. Zato je pa potreba, da se kolikor toliko seznanimo z nje načeli. Mi ne spadamo k tistim, ki se bojé, da bi ljudje ne izvedeli, kakšne nazore imajo druge stranke. Končno sodbo ima tako v ustavnih državah le prebivalstvo samo. Zategadel tudi priobčimo v glavnih potezah Pernerstorferjev govor.

Gospod poslanec pričel je razmotrivati, kako se je razvijala naša država od l. 1848. do danes. Omenil je za Avstrijo toli krvavih bitek pri Solferinu in Kraljevem Gradcu. Čegava kri je tekla tam? Bržkone kri onih knezov, grofov in baronov, kojih imena nahajamo povsodi tam, kjer smo — izgubili kojo bitko? Ne, svoje življenje žrtvovali so za državo in za dom sinovi priprostega ljudstva. Imena visokih gospodov pa nahajamo kakor vojskovodje le tam, kjer smo kojo bitko — izgubili.

Umevno pa je, da izgubljena bitka stane mnogo denarja. Ako pa država sama tega denarja nima, mora si ga izposoditi, baš tako, kakor zasebnik. Kje pa si ga izposodi? Pri velikih kapitalistih, ali kakor pravimo po domače — pri židih, kar je takorekoč jedno in isto. Da pa dobi izposojeni si denar nazaj, mora nalagati državljanom davke, davke in še davke. Ljudje, ki imajo denar, so pa prebrisani. Niso ga hoteli kar tako dati. Mislili so si: kdo nam povrne, če pride do kakega prevrata. Ljudstvo bode reklo, da ga dolgovi, brez njega narejeni, nič ne brigajo. Zahtevali so kapitalisti, da se za njih dolžna pisma pridobi jamstvo prebivalstva. To se je zgodilo

s tem, da so ljudstvu dali ustavo. S tem so se pomirili nezadovoljni duhovi. Kaj je ta ustava? Rekli so sicer, da naj si ljudstvo izbira svoje zastopnike ali poslance, ki naj bi z vlado vred delali zakone. Kako pa se vršé te volitve? Poglejmo si naš takozvani „parlament“ nekoliko pobliže. V državnem zboru sedi sedaj 353 poslancev. Od teh jih je 85 kakor zastopniki velikega posestva, 21 njih pa zastopa veliko obrt. Torej, kakor vidite, dobra tretjina vseh poslancev zastopa le veliki kapital. Kje so torej zastopniki široke mase ljudstva, kje delavskega stanu, nižjih slojev? Volitve vršé se pa tudi nejednako za mesta in za kmetijske občine. Meščani, ki imajo denarja, so bržkone toli pametni, da smejo voliti naravnost ali direktno. Kmet pa, ki živi na deželi, je menda še preneumen, da bi si znal sam izvoliti svojega zastopnika, ampak mora voliti še-le volilnega moža, in on voli za toliko in toliko njih še-le poslanca. Umevno je, da kmet pozna kakor avtoriteto v svoji vasi samo gospoda župnika in pa gospoda učitelja. Ne pride mu nikdar na pamet, da bi se otresel vsakakoršnega vpliva in si volil svojim zastopnikom moža, svojega tovariša, in naj bode ta izvoljenec makar popolnoma preprost kmet. Volilci naj bi mu rekli tako-le: „Čuješ ti, ti pojdeš sedaj na Dunaj kakor naš zastopnik v poslansko zbornico. Tebi ni treba nikdar ničesar govoriti, samo tedaj, kadar bodo zahtevali novih davkov, takrat pa reci odločno ne in ne!“ Prepričan sem, da bi tak poslanec vršil svojo nalogo bolje in da bi več koristil svojim volilcem, nego marsikoji plemeniti gospod. (Burno odobravanje.)

(Dalje prihodnjič.)

Poučne stvari.

Naprava prav dobrega jabolčnika ali jabolčnega mošta.

Letos so jablana zelo povsod tako močno cvetela, da se je bilo najboljšé letine za jabolka nadejati. No, breznogati črviček, kateremu slovenski cvetoder, latinski pa *antonomus pomorum* velimo, je pa že svoje delo marsikje tako izvršil, da Bog vé kaj obilne letine jabolok ni pričakovati. Pisatelj teh vrstic na primer sme smelo trditi, da se je v njegovem kraju, v katerem so jablana že tako gosto cvetela, da bi gostejša skoraj niti ne mogla biti, od sto cvetov komaj 10 do 20 v jabolka spremenilo. Ostali cveti so pa vsi porjaveli ter odpadli. In to prouzročil je cvetoder, to je kaj mali črviček, kateri kakor že zgoraj povedano, niti nog nima in kateri posamezne cvete v notranjosti popolnoma izgrize. Marsikje bode pa letos kljub temu škodljivcu jabolok še prav dosti. V krajih pa, kjer tega škodljivca imeli niso, kar čuda dosti. Naprava prav dobrega jabolčnika ali jabolčnega mošta bode v takih mestih gotovo na pravem mestu in zato pomeniti se hočemo nekoliko o njej. Kdor hoče iz grozdja prav dobro vino napraviti, pustiti mora grozdje bolj ko mogoče dozoreti. Isto storiti mora tudi tisti, kateri hoče iz jabolok prav dobri jabolčnik napraviti. Se-le komaj na pol zrela jabolka že v jabolčnik podelovati, kakor je to po Dolenjskem malo da ne skoraj sploh v navadi, je kaj negospodarska slaba navada. Od kod naj vzame jabolčnik svojo moč, svoj alkohol, ako se v še zelenih jabolkah, mogoče da se še niti polovica tistega sladkorja ne nahaja, kateri bi se v zrelih na-

hajati moral. No, alkohol nastati zamore pa vsled kipeja le iz sladkorja, nikdar pa ne iz kisline. Prvi pogoj dosegi dobrega jabolčnika je torej ta, da se pusti jabolka bolj ko mogoče dozoreti. Ako to morebiti zaradi tatvine na drevesu mogoče ni, pusté naj se pa jabolka v gorki kleti, kakor krompir v kupcih ležati tako dolgo, da se pomedijo, da pričnejo prav močno dišati. Nekoliko jabolok pri tem res da segnije, toda višja dobrotta jabolčnika ta izpadek bogato pokrije. Drugi pogoj, v namen dosege prav dobrega jabolčnika je ta, da se iz dozorelih oziroma pomedjenih jabolok pravilno napravlja. Vsa gnjila jabolka gre popolnoma zavreči, nagnjita pa prav pazljivo obrezati, da prav gotovo nič gnjilobe v delo ne pride.

(Konec prihodnjič.)

Tržne cene v Ljubljani

15. julija t. l.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	7 80	Špeh povejen, kgr.	— 66
Rež,	6 40	Surovo maslo, "	— 75
Ječmen, "	5 50	Jajce, jedno	— 2
Oves, "	7 —	Mleko, liter	— 10
Ajda, "	8 —	Goveje meso, kgr.	— 64
Proso, "	6 —	Telečje " "	— 58
Koruzna, "	5 50	Svinjsko " "	— 62
Krompir, "	2 86	Koštrunovo " "	— 38
Leča, "	12 —	Pišanec	— 15
Grah, "	10 —	Golob " "	— 40
Fižol, "	10 —	Seno, 100 kilo	2 08
Maslo, kgr.	— 90	Slama, " "	2 14
Mast, "	— 68	Drva trda, 4 metr.	6 30
Špeh svež	— 64	" mehka, 4 "	4 60

Ozira vreden zaslužek

posebne vrste in dolgotrajnosti ponudi se v vsakej fari razumljivim, krepostnim in spoštovanim osebam.

Pismena vprašanja pod „9132“, Gradec, poste restante. (5-11)

Debiva se najceneje v podpisani lekarni, ako se naroča **po pošti.**

TRADEMARK.

SCHUTZMARKE

Najboljše kakovosti, blagodejen, oživiljajoč, krepljen in zlasti sredstvo za vzbujanje teku je

Marijacejski likêr

1 steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld.
3 ducate steklenic 4 gld. 80 kr.

Nadalje za želodec:

Kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne krogljice čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodci. — Skatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 skatuljami velja 1 gld. 5 kr.

Za prsa:

Zeliščni sok ali prsni sirop za odraščene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

Za trganje:

Protinski ovet (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta naštetja in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v

lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo. (1-14)

Prihodnja številka „RODOLJUBA“ izide dne 1. avgusta 1896.

Loterijske srečke.

Dunaj, dné 11. julija: 78, 40, 53, 74, 72.

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13 (2-14)

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo bogato zalogo

lestencev, oljnatih podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete na pr. stekleno, porcelanasto belo in rujavno prsteno blago, raznovrstne svetilnice viseče in stoječe,

Hermanove bliskovne svetilnice in prave kroglaste cilindre „Patent Marian“, katere imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

Prevzemam tudi vsa steklarska dela pri stavbah ter jamčim za solidno in točno postrežbo.

Kathreiner
KNEIPPOVA SLADNA KAVA

je kot

primes k bobovi kavi edino zdrava

kavina pijača.

Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.

Svarilo! Zaradi nišvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje s imenom:

Kathreiner

VIZITNICE priporoča Národna Tiskarna.

Severnonemški Lloyd v Bremenu.

Koncesijoniran po vis. c. kr. ministerstvu z odredbo z dné 7. maja 1894, št. 5373.

Brzoparniške voznje v Newyork:

Iz Bremena ob torkih in sobotah.

Iz Southamptona ob sredah in nedeljah.

Iz Genove oziroma Neapolja

via Gibraltar

mesečno dvakrat.

Bremen - Juž. Amerika.
V Montevideo.

V Buenos Aires.

V Baltimore.

Prekomorska voznja v Newyork 7-8 dnij.

Bremen - Iztočna Azija.
V Kíno.

Bremen - Avstralija.

V Adelaide, Melbourne, Sydney.

V Japan.

Najboljša in najcenejša potovalna prilika.

Natančneja pojasnila daje:

Julij Schillinger, Ljubljana.

Najnižje cene

Največji izbor

Skrbno izdelovanje

Preobleke Popravila.

L. Mikusch
tovarna dožnikov
Ljubljana, Mestni trg 15.